

	Центральнoукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка	Силабус навчальної дисципліни				
		Назва дисципліни Навчальна практика				
		Статус дисципліни Нормативна				
Галузь знань		05 Соціальні та поведінкові науки				
Спеціальність		051 Економіка				
Освітня програма		Економічна безпека				
Рівень вищої освіти		Бакалавр				
Форма навчання		Денна				
Курс		Четвертий				
Семестр		Сьомий				
Обсяг дисципліни		Кредити	3,0	Години	90	
		Лекційні				
		Практичні/семінарські				
		Лабораторні				40
		Самостійна робота				50
Семестровий контроль		<i>Диференційований залік</i>				
Викладач		<i>Довгенко Я.О., к.е.н., доцент</i>				
Контактна інформація		<i>Y.O.Dovhenko@cuspu.edu.ua</i>				
Кафедра		<i>Менеджменту та підприємництва</i>				
Факультет		<i>Математики, природничих наук та технологій</i>				
Предмет навчання (Що буде вивчатися)		<p>Предметом Навчальної практики є безпосереднє застосування теоретичних знань, отриманих під час вивчення ОК ОПП «Економічна безпека», до практичних завдань, які виникають в умовах реальної дійсності на макрорівні.</p>				
Мета (Чому це цікаво/потрібно вивчати)		<p>Метою Навчальної практики здобувачів освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки спеціальності 051 Економіка (ОП Економічна безпека) є закріплення та поглиблення теоретичних знань, здобутих в процесі вивчення курсів дисциплін професійної підготовки.</p> <p>Завданням Навчальної практики є: набуття практичних навичок пошуку основних макроекономічних показників України в Інтернет-просторі, набуття практичних навичок аналізу макроекономічних показників та формування відповідних висновків, набуття практичних навичок використання Інтернет-ресурсів з метою їх використання в навчальних та практичних цілях, набуття та закріплення практичних навичок у використанні офісних програм.</p>				
Компетентності		<p>Загальні компетентності (ЗК)</p> <p>ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.</p> <p>Спеціальні (фахові предметні) компетентності (СК)</p>				

	<p>ФК4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.</p> <p>ФК8. Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудо­вих відносин.</p> <p>ФК12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.</p> <p>ФК13. Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності.</p>
<p>Програмні результати (Чому можна навчитися)</p>	<p><i>У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти зможуть:</i></p> <p>ПРН3. Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макро­економіки,</p> <p>ПРН4. Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем.</p> <p>ПРН5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).</p> <p>ПРН8. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.</p> <p>ПРН10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.</p> <p>ПРН12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.</p> <p>ПРН13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.</p> <p>ПРН16. Вміти використовувати дані, надавати аргументацію, критично оцінювати логіку та формувати висновки з наукових та аналітичних текстів з економіки.</p>
<p>Зміст дисципліни</p>	<p>Тема 1 ВВП України, як індикатор економічного зростання: оцінка динаміки, структурних зрушень та факторів.</p> <p>Аналіз динаміки реального та номінального ВВП України. Дослідження змін обсягу валового внутрішнього продукту в реальних та номінальних показниках за останні роки. Оцінка впливу інфляційних процесів на номінальні показники та реальну динаміку ВВП. Аналіз динаміки валового регіонального продукту (ВРП). Вивчення тенденцій змін ВРП за регіонами України, визначення регіональних диспропорцій у розвитку економіки, аналіз ключових факторів, які впливають на ці показники. Оцінка динаміки ВВП на душу населення в Україні. Дослідження змін у ВВП на душу населення за останні роки як одного з індикаторів</p>

економічного добробуту. Порівняння з іншими країнами та оцінка впливу демографічних змін на цей показник. Аналіз структури ВВП за кінцевим використанням. Вивчення складових ВВП України: частки споживання домогосподарств, державних витрат, інвестицій та зовнішньоторговельного балансу. Визначення змін у структурі ВВП та їх впливу на загальну економічну стабільність.

Тема 2 Бюджетні надходження: моніторинг, динаміка та структура.

Аналіз динаміки доходної частини бюджету України. Дослідження змін у доходній частині державного бюджету України за останні роки. Вивчення загальних тенденцій у зростанні або скороченні бюджетних доходів, виявлення ключових чинників впливу, таких як економічне зростання, податкова політика та зовнішньоекономічні умови. Оцінка структури доходів бюджету та її змін у динаміці (за статтями). Аналіз регіональної структури доходів бюджету України. Дослідження надходжень до бюджету за регіонами України, оцінка їхнього внеску у формування державного бюджету. Виявлення регіональних диспропорцій у доходах, впливу місцевих економічних умов, рівня підприємницької активності та податкового потенціалу регіонів на формування доходів. Фактори впливу на доходну частину бюджету. Вивчення основних факторів, що впливають на зміну доходів бюджету: зміни податкового законодавства, рівень економічної активності, обсяг експорту-імпорту, інфляційні процеси, ефективність адміністрування податків та зборів.

Тема 3 Аналіз та оцінка динаміки доходної частини держбюджету України.

Аналіз динаміки податкових надходжень в Україні. Дослідження змін обсягів податкових надходжень за останні роки. Оцінка ключових тенденцій та факторів, що впливають на зростання або скорочення податкових доходів. Вивчення податкових надходжень у розрізі видів податків. Детальний аналіз основних видів податків: податку на додану вартість (ПДВ), податку на прибуток підприємств, податку на доходи фізичних осіб (ПДФО), акцизів тощо. Визначення частки кожного виду податку у загальній структурі податкових надходжень та оцінка їхньої динаміки. Територіальний аналіз податкових надходжень. Оцінка регіонального розподілу податкових доходів. Вивчення внеску різних регіонів України у формування загальної доходної частини бюджету. Аналіз диспропорцій у податкових надходженнях між регіонами та виявлення. Аналіз структури податкових надходжень та її змін у динаміці. Аналіз змін у структурі податкових надходжень з урахуванням впливу внутрішніх та зовнішніх економічних факторів. Динаміка податкового боргу в Україні. Оцінка змін у розмірі податкового боргу за останні роки. Вивчення причин його зростання.

Тема 4 Аналіз динаміки та оцінка витратної частини держбюджету України.

Аналіз динаміки та розміру державних видатків України. Дослідження загальних тенденцій у зміні обсягів державних видатків за останні роки. Вивчення ключових факторів, що впливають на зростання або скорочення державних видатків, таких як економічна ситуація, демографічні виклики, інфляція та зміни у бюджетній політиці. Аналіз державних видатків у регіональному розрізі. Оцінка розподілу державних видатків між регіонами України. Виявлення диспропорцій у фінансуванні регіонів. Аналіз державних видатків за функціональною класифікацією. Розгляд державних видатків за основними функціональними напрямками: освіта, охорона здоров'я, оборона, соціальний захист, економічна діяльність тощо. Вивчення змін у пріоритетах фінансування різних сфер у динаміці та їх відповідності стратегічним цілям держави. Аналіз державних видатків за економічною класифікацією. Дослідження видатків за економічними статтями: поточні видатки (заробітна плата, закупівлі, трансферти) та капітальні інвестиції. Оцінка збалансованості між поточними витратами та інвестиціями у розвиток інфраструктури та економіки. Аналіз державних видатків за програмною класифікацією. Оцінка збалансованості та ефективності державної видаткової політики України. Розробка пропозицій для оптимізації структури державних видатків, підвищення їх ефективності та забезпечення стійкого розвитку країни.

Тема 5 Моніторинг, оцінка динаміки та структури зайнятості населення України в умовах економічних трансформацій

Аналіз динаміки чисельності населення України. Дослідження змін чисельності населення України за останні роки. Оцінка основних демографічних тенденцій. Аналіз основних міграційних потоків. Дослідження внутрішньої та зовнішньої міграції населення України. Вивчення причин міграції. Аналіз впливу міграційних процесів на чисельність та структуру населення регіонів. Дослідження рівня зайнятості населення. Аналіз загального рівня зайнятості в Україні з урахуванням його динаміки. Вивчення зайнятості за категоріями (офіційна, неформальна, тимчасова зайнятість) та галузями економіки. Регіональний розподіл зайнятості та виявлення регіонів із найвищим та найнижчим рівнем зайнятості. Оцінка потреб у спеціалістах. Вивчення дисбалансу між попитом і пропозицією на ринку праці у різних регіонах. Аналіз затребуваних професій і галузей (наприклад, ІТ, сільське господарство, промисловість). Визначення регіонів із дефіцитом або надлишком спеціалістів певних напрямів. Вплив зайнятості та демографічних змін на економіку України. Оцінка взаємозв'язку між зайнятістю, чисельністю населення та економічним розвитком.

Тема 6. Аналіз та оцінка диференціації доходів населення України.

Аналіз динаміки доходів населення України. Дослідження змін у рівні доходів населення за останні роки.

Оцінка впливу макроекономічних факторів, таких як інфляція, економічне зростання, податкові реформи та соціальна політика, на загальний рівень доходів громадян. Дослідження структури доходів населення України. Вивчення основних джерел доходів населення: заробітна плата, доходи від підприємницької діяльності, соціальні виплати (пенсії, субсидії), інші види доходів. Оцінка змін у структурі доходів у контексті економічних і соціальних реформ. Регіональний аналіз доходів населення. Оцінка регіональних відмінностей у доходах населення. Аналіз ключових факторів, що впливають на регіональні диспропорції (економічна активність, рівень зайнятості, галузева структура економіки). Визначення регіонів із найвищими та найнижчими доходами на душу населення. Аналіз динаміки рівня мінімальної заробітної плати в Україні. Дослідження змін мінімальної заробітної плати за останні роки. Оцінка її відповідності соціально-економічним реаліям та рівню прожиткового мінімуму. Порівняння із середнім рівнем заробітної плати в різних секторах економіки. Вивчення динаміки прожиткового мінімуму. Аналіз змін прожиткового мінімуму в контексті інфляційних процесів та зростання цін на товари й послуги. Оцінка його відповідності фактичним потребам громадян у забезпеченні основних життєвих потреб. Оцінка взаємозв'язку між доходами населення та рівнем життя. Дослідження впливу рівня доходів на якість життя, доступність медичних, освітніх і соціальних послуг. Визначення категорій населення, які найбільше потребують державної підтримки.

Тема 7. Оцінка динаміки цін та інфляційних процесів в Україні

Аналіз загальної динаміки цін в Україні за групами товарів. Дослідження змін у рівнях цін на основні групи товарів і послуг: продовольчі товари, промислові товари, послуги. Оцінка впливу зовнішніх і внутрішніх факторів, таких як курс валюти, інфляція, сезонні коливання та політика державного регулювання, на зміну цін. Порівняння динаміки цін у регіонах із загальними показниками по країні. Оцінка регіональних відмінностей у динаміці цін. Визначення регіонів із найвищими та найнижчими рівнями цін на окремі товари чи послуги. Аналіз причин цих відмінностей: логістика, інфраструктура, купівельна спроможність населення, ступінь конкуренції. Аналіз структури змін рівня цін за групами товарів. Вивчення частки окремих товарів і послуг у загальному індексі споживчих цін. Визначення товарних категорій із найвищими та найнижчими темпами зростання цін. Дослідження темпів зміни рівня цін у динаміці. Аналіз середніх місячних та річних темпів зміни цін. Вивчення динаміки індексу споживчих цін (ІСЦ) як ключового показника інфляції. Оцінка періодів прискорення та сповільнення темпів зростання цін, а також їхнього впливу на добробут населення. Регіональний вплив цінової динаміки на економіку та населення. Вивчення впливу змін рівня цін на купівельну спроможність населення у різних регіонах. Аналіз

зв'язку між динамікою цін та регіональними особливостями економіки (наприклад, аграрні регіони можуть мати нижчі ціни на продукти харчування).

Тема 8. Оцінка та аналіз зовнішньоекономічної діяльності України.

Динаміка обсягів експорту та імпорту. Загальні тенденції: аналіз змін та обсягів експорту та імпорту за останні роки (зростання, скорочення чи стабільність). Чинники впливу, ключові фактори, які впливали на ці зміни, такі як: економічні кризи: (глобальні, так і внутрішні, впливають на зовнішню торгівлю), зміни в законодавстві, що можуть стимулювати або стримувати експорт та імпорт, міжнародна кон'юнктура. Товарна структура, аналізується, які саме товари експортуються та імпортуються, і як змінюється їхня частка в загальному обсязі зовнішньої торгівлі. Торговельний баланс: сальдо зовнішньої торгівлі товарами і послугами (позитивне чи негативне). Вивчення динаміки платіжного балансу України. Аналіз залежності України від імпорту. Дефіцит або профіцит платіжного балансу: наслідки дефіциту для економіки (зниження резервів, тиск на гривню). Шляхи зменшення дефіциту (стимулювання експорту, зменшення імпорту).

Тема 9. Моніторинг економічної безпеки держави та її складових за нормами ЄС.

Фінансова безпека (Макроекономічна стабільність): бюджетний дефіцит, державний борг, інфляція, стабільність обмінного курсу, відношення зовнішнього боргу до ВВП. Порівняння поточних показників України з вище вказаними критеріями. Визначення фінансової незалежності країни за нормами ЄС. Енергетична безпека: енергетична незалежність, диверсифікація джерел постачання, енергоефективність, частка відновлюваної енергетики, аналіз структури енергоспоживання України. Визначення енергоінтенсивності ВВП та частки відновлювальної енергії за нормами та критичними значеннями ЄС. Продовольча безпека: доступність продовольства, сталий розвиток сільського господарства. Визначення виробництва зерна на одну особу у порівнянні з нормами ЄС. Визначення залежності України від імпорту продовольства. Соціальна безпека: рівень безробіття, соціальна інтеграція: зменшення рівня бідності та нерівності, відповідно до показників Європейської соціальної моделі. Витрати на соціальні потреби: мінімальні інвестиції у сферу освіти, охорони здоров'я, соціального захисту. Обрахунок децільного відношення рівня доходів частки найбільш заможного населення з найбіднішим, порівняння з межами ЄС в динаміці. Інвестиційна безпека: оцінка частки прямих іноземних інвестицій, визначення відношення чистого приросту прямих іноземних інвестицій до ВВП за критичними межами ЄС. Технологічна безпека: частка інвестицій у науково-дослідні та конструкторські роботи (R&D) та питома вага (R&D) у ВВП.

Критерії оцінювання роботи

Критеріями оцінки є:

студентів

усні відповіді:

- Повнота розкриття питання;
- Логіка викладання, культура мови;
- Емоційність та переконаність;
- Аналітичні міркування, уміння робити порівняння,

висновки;

виконання письмових (практичних та аналітично-розрахункових):

- Повнота виконання завдання;
- Правильність розв'язання;
- Цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки;

- Акуратність оформлення роботи.

Критерії оцінювання під час аудиторних занять.

Досягнення студентів на практичних заняттях, а також виконані ними індивідуальної та самостійної роботи оцінюються за шкалою від «0» до «5». Критерії оцінювання наводяться у таблиці.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на практичних заняттях

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно й аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обгрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень. Однак не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обгрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.

2 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо не володіє навчальним матеріалом, однак фрагментарно, поверхово (без аргументації й обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Підсумковий контроль знань здобувачів з Навчальної практики проводиться за результатами рейтингової оцінки за увесь період вивчення даної дисципліни та у формі **диференційованого заліку**. У разі невиконання завдань поточного контролю студент має право скласти їх індивідуально до останнього практичного заняття. Порядок такого контролю регламентований викладачем.

Схема нарахування балів, які отримують студенти

Поточний контроль (виконання лабораторних робіт)										Разом 100	Сума
1	2	3	4	5	6	7	8	9	Захист виконаних лабораторних	Загальна кількість балів -50 Коефіцієнт перерахунку – 2	100
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73	задовільно	
60-63		
35-59	незадовільно	незараховано
1-34	незадовільно	незараховано

<p>Політика курсу</p>	<p>Політика дотримання академічної доброчесності. Політика щодо пропусків занять. Політика щодо виконання завдань пізніше встановленого терміну: роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-20%). Політика навчальної дисципліни вибудовується з урахуванням норм чинного законодавства України та нормативних документів Університету. Викладання навчальної дисципліни ґрунтується на засадах академічної доброчесності, викладених у нормативних документах університету.</p>
<p>Інформаційне забезпечення</p>	<p style="text-align: center;">Рекомендована література</p> <p style="text-align: center;">Основна</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Галушак М. П., Галушак О. Я., Кужда Т. І. Прогнозування соціально-економічних процесів: навчальний посібник для економічних спеціальностей. Тернопіль: ФОП Паляниця. 2021. 160 с. URL: https://surl.li/ezylsq 2. Економічний аналіз : навчальний посібник для здобувачів вищої Е 45 освіти/ Н. Ю. Рекова, Є. О. Підгора, В. В.Ровенська, О. В. Латишева, Т. П. Гітіс, І. Ю. Єрфорт, І. І. Смирнова, С. В. Касьянюк. Краматорськ : ДДМА, 2021. 200 с. URL: https://surl.li/vnogld 3. Іванова Н. С. Економічна безпека : навч. посібник. / уклад. Н. С. Іванова ; Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. маркетингу, менеджменту та публ. адміністрування. Кривий Ріг : ДонНУЕТ, 2020. 139 с. DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.10022448 <p style="text-align: center;">Допоміжна</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Довгенко . Я.О., Халецька З.П., Яременко Л.І. Аналіз та моделювання впливу інвестиційних вкладень на розвиток економіки України. <i>Електронне наукове фахове видання «Східна Європа: економіка, бізнес та управління»</i>. Придніпровська державна академія будівництва та архітектури. 2021. Випуск № 4 (31). С. 131-141. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/cxeebu_2021_4_22 2. Довгенко Я.О. Оцінка та моделювання залежності прямих іноземних інвестиції від макроекономічних чинників. <i>Електронне наукове фахове видання «Економіка та суспільство»</i>. 2021. Випуск № 29. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/ 3. Рогоза М. Є., Перебийніс В.І., Кузьменко О. К., Карнаухова Г. В. Управління економічною безпекою: аналітико-інформаційний аспект діагностики та прийняття рішень/ М. Є. Рогоза ,В.І. Перебийніс, О. К. Кузьменко, Г. В. Карнаухова // <i>Економічний вісник Донбасу.-Київ</i>, 2021/№ 2(64).С. 69-77.- URL : http://www.evd-journal.org/download/2021/2(64)/07-Rogoz.pdf. 4. І.В. Паризький, В.М. Купрієнко. Сутність макроекономічного прогнозування та планування доходів державного бюджету Публічне управління та адміністрування 2020. https://eco-science.net/wp-content/uploads/2022/02/10.20_topik_Paryzkyy-I.V.-

	<p>Kuprienko-V.M.117-132.pdf</p> <p>Інформаційні ресурси</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://rada.gov.ua/ 2. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.kmu.gov.ua/ua 3. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua. 4. Офіційний сайт Державної податкової служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://tax.gov.ua/ 5. 5. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mof.gov.ua/uk
Матеріально-технічне забезпечення	Аудиторія теоретичного навчання, оснащена сучасним комп'ютерним обладнанням, з використанням офісного пакету Microsoft Office (Word, Excel, PowerPoint), проектор, ноутбук, наукова література, презентаційні матеріали.